

УДК 657.521: 338.512

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ ЛЬОНАРСТВА

Т. М. Слесар, кандидат економічних наук, доцент

Досліджено особливості організації обліку витрат виробництва та визначено вплив нових форм організації виробництва льонопродукції на побудову обліку. Розкрито напрямки удосконалення системи обліку з метою досягнення адекватності відображення технологічних та організаційних процесів і задоволення потреб управління.

Витрати, виробництво, продукція льонарства, статті витрат, собівартість, калькулювання, об'єкти обліку.

Облік виробництва – одна з найбільш відповідальних і трудомістких ділянок обліку сільськогосподарських підприємств. Важливість облікової інформації ділянки обумовлюється її необхідністю для управління процесом виробництва. У сучасних умовах господарювання доцільно на основі аналізу діючих принципів і вивчення прогресивного досвіду обліку витрат розробити дієву методику організації обліку, яка сприятиме економічно обґрунтованому розмежуванню витрат за певними класифікаційними ознаками для здійснення контролю та оперативного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку витрат виробництва внесли Ф. Ф. Бутинець, М. В. Вильдфлуш, С. Ф. Голов, В. А. Дерій, В. М. Добровський, М. С. Пушкар та багато інших вчених економістів. Але в сучасних умовах господарювання ці питання набувають ще більшої актуальності з огляду на прикладний характер та особливості діяльності притаманні підприємствам досліджуваної галузі.

Мета дослідження – розв'язати теоретичні й прикладні проблеми обліку витрат на виробництво та визначити вплив нових форм організації виробництва льонопродукції на побудову обліку.

Виклад основного матеріалу. Початковим етапом обліку виробництва, незалежно від методів його здійснення, є встановлення і застосування об'єктів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Від

правильності вибору та практичної прийнятності об'єктів залежить ступінь впливу їх на організацію обліку витрат, а також взаємозв'язок первинної і результативної інформації.

У досліджуваній нами галузі льонарства на основі діючої нормативно-законодавчої бази об'єктами обліку витрат є вирощування льону-довгунця і його переробка. Оскільки вирощена в льонарстві волокниста продукція підлягає подальшій переробці, то найбільш вдалим прийомом фіксування, узагальнення і групування витрат виробництва для визначення загальної їх величини є попередільний метод обліку витрат, досліджуваний вченими-економістами ще в минулому столітті [1, с. 116; 2, с. 23]. Виділення на кожному переділі певних об'єктів виробничих витрат дасть можливість отримати достовірні дані. На першому переділі «Вирощування» об'єктом обліку є витрати на виробництво соломи й насіння льону-довгунця, що визначає потребу у створенні аналогічного аналітичного рахунка. Відповідно до технологічних карт на цьому аналітичному рахунку передбачається відобразити виділені нами такі періоди технологічного процесу: 1) роботи осіннього періоду, 2) підготовка ґрунту й посів, 3) догляд за посівами, 4) збирання льону комбайнами й переробка льняного вороху та розстил соломи на льониці. Зібрані на першому переділі витрати в подальшому підлягають розподілу між насінням і соломою. Варто відмітити, що за період дослідження неодноразово мінялись підходи до розподілу витрат між суміжними видами продукції в льонарстві. Попередньо за основу брався коефіцієнтний метод розподілу витрат, а пізніше перевага надавалась методу відсотків відносно до цін реалізації продукції.

На другому переділі виникає необхідність виділення двох об'єктів обліку «доробка льононасіння» і «приготування трести». На цьому переділі витрати відразу відносять на кожен конкретний об'єкт, але витрати на виробництво трести, крім витрат на її приготування, включають і витрати на виробництво соломи.

За умови необхідності виділення третього переділу «приготування волокна» об'єктом обліку будуть витрати на переробку льонотрести у волокно.

Такий підхід дозволить точно встановити суму витрат на виробництво конкретних видів продукції, що підвищить достовірність обліку й забезпечить правильне обчислення вартості проміжного та кінцевого продуктів.

Крім того, варто звернути увагу на багато деталей, які є наслідком організації виробництва й обліку. Сільськогосподарські підприємства України реалізували волокнисту льоносировину у вигляді соломи й трести, що зумовлює до витрат на приготування трести додавати витрати на вирощування лише тієї частини сировини, яка підлягала переробці безпосередньо на підприємстві. Таким чином, доцільно визначати й витрати на приготування волокна безпосередньо на підприємстві. Ми передбачаємо, що це питання можна вирішити, розрахувавши скільки витрат несе господарство на 1 гектар льоносоломки. Але варто відмітити, що в такому ви-

падку вести облік, щоб досягти достовірності даних, потрібно за полями сівозміни в карточках.

Особливості обліку в досліджуваній галузі передбачають доцільність більш детального вивчення складу витрат на виробництво льонопродукції.

В організації планування, обліку й обчислення собівартості продукції важливу роль відіграє правильна побудова номенклатури статей витрат, що значною мірою визначає достовірність формування витрат і точність обчислення собівартості не лише льонопродукції. Вирішення такої ситуації потребує глибокого дослідження структури витрат виробництва продукції льонарства постатейно.

Витрати на оплату праці під час виробництва льону-довгунця в льоносіючих господарствах досягають 30 % у загальній структурі витрат. Щоб питома вага оплати праці в загальному обсязі витрат на виробництво льонопродукції набувала тенденції зниження, доцільно детальніше вивчити вплив технології вирощування цієї культури на оплату праці в динаміці.

Ще одна стаття, домінуюча в обсязі витрат на вирощування льону-довгунця, «Насіння і садивний матеріал». В окремі роки цей показник перевищував рівень оплати праці. Причина такої ситуації в тому, що не завжди підприємства повністю забезпечені власним високоякісним насінням. Високої урожайності в льонарстві можна досягнути за використання на посів сортового високоякісного насіння 1 класу із схожістю не нижче 95 %, що значно знижує витрату насіння на посів. Списання насіння на посів передбачено оформляти актом витрати насіння і садивного матеріалу, потребуючим, на нашу думку, деталізації, так як він не в змозі відобразити необхідної інформації. У цьому документі не знайшла відображення якість використовуваного насіння, тому доцільно виділити ще одну графу для відображення кондиційності. Цей показник буде сприяти не лише більш точному визначенню прогнозованої урожайності, але й дасть можливість впливати на процес виробництва. Якщо взяти до уваги, що льон-довгунець дає два види рівноцінної продукції – насіння і соломку, то виникає необхідність визначення насінням сорту з якими властивостями здійснювати посів, виходячи із доцільності розповсюдження сортів, придатних для інтенсивної технології вирощування.

Інтенсивні технології передбачають використання певного комплексу добрив і засобів захисту рослин, що підтверджує важливість цих статей у формуванні загальних витрат на виробництво льону-довгунця, який за потребою в поживних речовинах займає одне з перших місць, бо є культурою із слабо розвинутою кореневою системою і порівняно коротким періодом вегетації. Біологічні особливості досліджуваної рослини вимагають, щоб поживні елементи, необхідні для нормального росту й розвитку льону, були в орному шарі ґрунту в легкозасвоюваній формі та в оптимальній кількості. На економічну ефективність виробництва льонопродукції суттєво впливають терміни й форми внесення добрив, що доцільно фіксувати в облікових документах. У сучасних умовах організації виробництва облік витрат добрив, ядохімікатів і гербіцидів оформляється актами

про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, ядохімікатів і гербіцидів, що не задовольняє потреб управління виробництвом. Цей документ відображає відповідно до діючих положень списання всіх затрат на добрива на собівартість першої культури. Ми повністю підтримуємо обґрунтовану думку А.Д. Ларионова про те, що «... эти затраты по своему назначению носят долговременны характер» [3, с. 41], тому, вивчаючи забезпеченість посівів льону поживними речовинами, варто брати до уваги й дію на них попередньо внесених на цій ділянці добрив. Виходячи із цієї ситуації, доцільно облік внесення добрив здійснювати по полях сівозміни.

Більш детальний облік добрив, які використовуються, сприятиме не лише їх раціональному використанню, а й дасть можливість визначити поживність їх у наступні роки. Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, ядохімікатів і гербіцидів розрахований на списання повної вартості витрачених добрив протягом першого року потребує удосконалення. На нашу думку, у графі «в переводі на діючу речовину» варто проставляти ту кількість діючої речовини, яка буде використана протягом року. У графі «сума» має проставлятися та частина вартості конкретного виду добрив, яка перенесена на культуру поточного року.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження трьох домінуючих статей витрат продукції льонарства підтверджує їх залежність від технологічних особливостей. Доцільно враховувати й відображати в обліку якість виконаних робіт і посівного матеріалу. У витрати на вирощування культури необхідно включати фактичну суму, витрачену на добрива. В аналітичному обліку слід накопичувати ці дані за полями сівозміни, а в наступному році, після посіву на цьому полі іншої культури, доцільно перенести відповідну кількість і суму на витрати вирощування культури поточного року. Паралельно доцільно вести й агрономічний облік в агротехнологічних картках поля про використання добрив на полях сівозміни.

Список літератури

1. Белый И. Н. Учет затрат и калькулирование себестоимости сельскохозяйственной продукции / И. Н. Белый. – Минск : Ураджай, 1987. – 144 с.
2. Ламыкин И. А. Учет затрат и калькулирование сельскохозяйственной продукции / И. А. Ламыкин. – М. : Статистика, 1980. – 168 с.
3. Ларионов А. Д. Проблемы учета затрат и калькулирования сельскохозяйственной продукции : автореф. дис. ... д.э.н. / Ларионов А. Д. – Л. : Ленингр. фин.-эк. ин-т., 1979. – 46 с.

Исследованы особенности организации учета расходов производства и определено влияние новых форм организации производства льнопродукции на построение учета. Раскрыты направления совершенствования системы учета с целью достижения адекватности отражения технологических и организационных процессов и удовлетворения запросов управления.

Затраты, производство, продукция льноводства, статьи затрат, себестоимость, калькулирование, объекты учета.

Here we can find the research of peculiarities of organization of accounting for costs of production and the specific impact of the new forms of organization of flax production on the construction of accounting. Disclosed the directions of improvement of the accounting system with the aim of achieving the adequate display of technological and organizational processes and meeting the needs of management.

Costs, production, production of flax cultivation, cost items, prime price, costing, accounting objects.